

ZAPISNIK

sa 10. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, održane 14. oktobra 2021. godine

Sjednica je počela u 10 sati.

Sjednici je predsjedavala Božena Jelušić, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi/ce Odbora: Zdenka Popović, Suzana Pribilović, Dragica Sekulić, Jelena Božović, Danijela Đurović, Vesna Pavićević, Bogdan Fatić, Radoš Zečević i Maksim Vučinić.

Saglasno članu 65 stav 2 Poslovnika Skupštine, odsutnu članicu Aleksandru Vuković zamijenila je poslanica Daliborka Pejovi, odsutnu članicu Tamaru Vujović zamijenio je poslanik Danilo Šaranović

Sjednici nije prisustvovao član Odbora: Abaz Dizdarević.

Saglasno članu 67 stav 3 Poslovnika Skupštine, predsjednica Odbora obaviještena je da mr Sergej Sekulović, rukovodilac Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, zbog ranije preuzetih obaveza, nije u mogućnosti da prisustvuje sjednici i da će sjednici prisustvovati: mr Bojan Božović, državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, Božidar Čarmak, v.d. generalnog direktora Direktorata za krivično i građansko zakonodavstvo i Ivana Mašanović, načelnica Direkcije za krivično zakonodavstvo.

Predsjednica Odbora predložila je da se dnevni red dopuni tačkom - Donošenje odluke o konsultativnom saslušanju na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“, što je prihvaćeno jednoglasno, pa je za sjednicu utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

- 1.Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore,
- 2.Donošenje odluke o konsultativnom saslušanju na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“
- 3.Tekuća pitanja

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, Odor je usvojio zapisnike sa 8. i 9. sjednice Odbora.

Prva tačka – Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore

Predsjednica Odbora Božena Jelušić, saopštila je da, saglasno članu 137 st.2 i 4 Poslovnika Skupštine, Odbor, kao zainteresovano radno tijelo, razmatra Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, u dijelu svoje nadležnosti i mišljenje dostavlja Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, kao matričnom odboru, na dalji postupak. U uvodnom obraćanju predsjednica je istakla važnost donošenja ovog zakona uz podsjećanje da je u Analizi kaznene politike crnogorskih sudova u krivičnim djelima protiv polne slobode u kojima su žrtve maloljetna lica, koju je Vrhovni sud izradio 2018.godine, konstatovano da postoje manjkavosti i nedostaci u rješenjima koja ne predstavljaju prevenciju i model odvracanja počinitelaca od izvršenja krivičnih djela iz ove oblasti.

Državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović, informisao je članove/ice Odbora da je Vlada Crne Gore, na 21. sjednici održanoj 22. aprila 2021.godine, utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, koji je pripremio Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava i dostavila Skupštini u maju t.g. Imajući u vidu blagu kaznenu politiku, odnosno da se izricanje kazni koje su blizu zakonskog minimuma učinilaca krivičnih djela protiv polne slobode, u kojima su oštećeni djeca i maloljetna lica, nije postigla opšta svrha propisivanja i izricanja krivičnih sankcija (suzbijanje djela kojima se povrjeđuju ili ugrožavaju vrijednosti zaštićene krivičnim zakonodavstvom), kao ni svrha kažnjavanja (koja ima za cilj da spriječi vršenje krivičnih djela, izrazi društvenu osudu za krivično djelo i obavezu poštovanja zakona i utiče na jačanje morala i na razvijanje društvene odgovornosti), a posebno se nijesu u dovoljnoj mjeri zaštitila djeca i njihov psihički i fizički

integritet, neophodno je pooštavanje kaznenih raspona za ova krivična djela u cilju pružanja adekvatne krivično-pravne zaštite djece, kao posebno važne kategorije lica. S obzirom da svjedočimo sve većem broju slučajeva seksualnog nasilja nad djecom u Crnoj Gori, koji je izazvao oštru društvenu reakciju posebno roditelja, građana, kao i civilnog sektora, Vlada je stava da ovim Predlogom zakona treba hitno uputiti jasnu poruku države da krivično-pravna zaštita djece ne može imati alternativu. Predloženim izmjenama i dopunama obuhvaćena su sva krivična djela protiv polne slobode, a koja se tiču zaštite djece i nemoćnih lica. Za sva ova krivična djela predloženo je usvajanje strožih kazni zatvora, dok je za ona najteža predviđena mogućnost da učinilac bude kažnjen kaznom dugotrajnog zatvora u trajanju od četrdeset godina, što je najstroža kazna koju domaće krivično zakonodavstvo predviđa za najteža krivična djela. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore usklađen je sa međunarodnim pravom, Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKUP), Konvencijom Ujedinjenih Nacija o pravima djeteta iz 1989. godine, te Konvencijom Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja iz 2007. godine (Lanzarot Konvencija).

U raspravi su kroz pitanja i komentare učestvovali/e predsjednica i članice Odbora: Božena Jelušić, Vesna Pavićević, Jelena Božović, Zdenka Popović, Danijela Đurović i Suzana Pribilović, poslanica Daliborka Pejović i državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović i v.d. generalnog direktora Direktorata za krivično i građansko zakonodavstvo Božidar Čarmak.

Članica Odbora Vesna Pavićević, saopštila je da su seksualno iskorišćavanje i zlostavljanje jedan od najtežih oblika nasilja nad djecom i zloupotrebom njihovih prava, kao i da se bilježi porast broja slučajeva u zemljama Evrope i kod nas što predstavlja svesrdan problem za donosiocce odluka u izvršnoj i zakonodavnoj vlasti. Konvencija UN o pravima djeteta iz 1989.godine, propisuje da sve članice potpisnice imaju obavezu da vode računa o pravima djece posebno kada se radi o pravima koja utiču na psihološki i fizički razvoj djece. Naglasila je da je ovo zabrinjavajući problem koji se mnogo puta pokušao riješiti sa različitih aspekata. Konstatujući da se predložene izmjene i dopune Krivičnog zakonika odnose samo na pooštavanje kazni, ukazala je i na činjenicu da zemlje u okruženju nemaju niti iskustvo niti praksu da li je pooštavanje kazne preventivno uticalo na potencijalnog učinioca tih krivičnih djela. Uz podsjećanje da su u radnom timu koji je pripremao Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, učestvovali i inspektori za maloljetnike, sudije za maloljetnike, tužioci za maloljetnike, psiholozi koji razgovaraju sa maloljetnicima, predstavnici nevladinih organizacija itd, postavila je pitanje – da li je za izradu ovog Predloga zakona formiran radni tim i da li su u njegovom sastavu bili profesionalci. Iskazujući podršku predloženom pooštavanju kazni saopštila je da je, imajući u vidu iskustvo zemalja u okruženju, trebalo definisati i mjere koje se donose radi praćenja počinioca krivičnih djela protiv polne slobode, koja su učinjena prema maloljetnim licima. Tokom diskusije, istakla je i pitanje kaznene evidencije koju je Ministarstvo pravde preuzelo od Uprave policije. Mišljenja je, da je u cilju unaprjeđenja položaja žrtava seksualnog iskorišćavanja i suzbijanja ove pojave neophodno – propisati standarde za vođenje evidencije, oformiti jedinstvene baze podataka, sačiniti registar počinitelaca, obezbijediti efikasnu istragu i procesuiranje svakog slučaja, omogućiti protok informacija između organa u cilju efikasne koordinacije aktivnosti, obezbijediti kontinuirane edukacije profesionalaca u cilju pružanja efikasne asistencije i pomoći djeci žrtvama seksualnog iskorišćavanja i njihovim porodicama.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić, konstatovala je da je Predlog zakona samo u jednom dijelu orodnjen i to kada je krivično djelo silovanje imalo za posljedicu trudnoću i mišljenja je, da je Predlog ovog zakona morao da ima ojačanu rodnu dimenziju. Tokom diskusije komentarišući pojedina rješenja istakla je razrađeno pitanje digitalnog nasilja nad maloljetnicima i ukazala na zapostavljene i nevidljive marginalizovane grupe.

Državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović, afirmativno se izrazio o prezentovanim komentarima, ali naglasio je da je intencija da kaznene evidencije budu dio posebnog zakona i da je prilikom rada radnih grupa potrebno čuti sva adekvatna mišljenja. Jako je važno čuti drugu stranu, moraju se po prirodi stvari čuti i različita razmišljanja i različita stremljenja. Takođe, saglasan je sa komentarima predsjednice Odbora kada su u pitanju marginalizovane grupe, te se tako,

segment po segment može doći do zaštite i tih grupa, ali važno je napraviti što je moguće kvalitetniji zakonodavni okvir. Iako to što ćemo podići zakonski minimum ne mora da znači da ćemo zaštititi ili uspjeti da zaštitimo sve one kojima je potrebna pomoć i zaštita, jer Krivični zakonik ako uzmemo u obzir cjelokupnost materije, spada u najstrože u Evropi, a ipak nijesmo zadovoljni sankcijama koje se vrlo često izriču. Mora se vidjeti ključni problem, a jedan od bitnih problema nastao je i zbog nedovoljne povezanosti rada različitih institucija koje se bave ovom materijom, te kada dođe do ugrožavanja tzv. ranjivih grupa, onda nekad i prekasno reagujemo.

Članica Odbora Dragica Sekulić, komentarišući pooštavanje kazni izrazila je bojazan da li će sudije propisivati makar i minimalne kazne i s tim u vezi postavila pitanja - da li su rađene analize u prethodnom periodu sa tog aspekta, koliko je bilo slučajeva ublažavanja i uopšte uslovnih kazni po pitanju ovakvih krivičnih djela. Kako je moguće da za takvo krivično djelo neko može da dobije kaznu ispod minimuma i koja je poruka povratnicima i na koji način štitimo građane od toga. Imamo li takvih slučajeva i koji je način da odgovorimo na takvu pojavu.

U datom odgovoru državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović, je podsjetio da je Vrhovni sud 2018. godine, izradio Analizu kaznene politike crnogorskih sudova u krivičnim djelima protiv polne slobode u kojima su žrtve maloljetna lica (za period 2013-2018.) i saopštio da su uslovne osude za ovu vrstu krivičnih djela rijetko ili gotovo nikada izricane, a novčane kazne su bile rijetkost. Mnogo češće su se izricale kazne zatvora. Međutim, kao što je već rečeno, nije nužno da će čak i kazna zatvora dugoročno riješiti problem koji je mnogo dublji. Uz osvrt na uporedna iskustva istakao je primjer Holandije u čijem zakonskom sistemu se vrlo rijetko izriče kazna zatvora i za ova krivična djela, već se ovim pitanjima bave druge institucije i službe izričući drugačiju vrstu sankcija. Međutim, mi smo društvo tradicionalnih vrijednosti i uvriježenog mišljenja da ako nije izrečena kazna zatvora, kao da nije bilo kazne. U opsegu svega toga Ministarstvo je reagovalo na način da se postrože sankcije i pošalje poruka da se takvi zločini ne smiju ponavljati. Međutim, da bi se riješio problem mora se raditi temeljnije, moraju se povezati institucije i raditi na tome da se zaštite oni kojima je pomoć neophodna. Kada je riječ o ovim vrstama krivičnih djela tu se mnogo češće išlo ispod zakonskog minimuma, i ublažavanje kazni je bilo nedopustivo često.

Članica Odbora Jelena Božović, mišljenja je, da je veoma važno što će predložene mjere dovesti do toga da počilac ovih krivičnih djela bude kažnjen dugotrajnom kaznom zatvora u trajanju do 40 godina, što je jedna od najstrožih kazni koje predviđa naše zakonodavstvo. Međutim, neće se samo izmjenama Krivičnog zakonika riješiti problem koji imamo i u rješavanju ovog problema treba da budu uključeni i Ministarstvo ekonomskog razvoja - Direktorat za rad i zapošljavanje, Ministarstvo zdravlja, Uprava policije, prve kontakt osobe kojoj se žrtve obraćaju i sl. Takođe, mišljenja je, da objelodanjivanje slučaja putem medija, za žrtvu predstavlja poseban problem i da se mnoge žrtve prije odluče da prečute ono što su pretrpjele nego da se o tome jasno izjasne.

Članica Odbora Zdenka Popović, je tokom diskusije, u osvrtu na prethodni period, podsjetila da je Crna Gora ratifikovala Konvenciju SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici i preuzela obavezu da ispuni sve standarde iz te konvencije, a nadležne institucije su nasilje nad ženama i nasilje u porodici označile kao jedan od prioritarnih problema u oblasti rodne ravnopravnosti. Pitanje nepostojanja elektronske evidencije nasilnika i žrtava nasilja, problematizovano je i tada, a te baze podataka nema ni danas. Većina krivičnih djela koja se tiču nasilja u porodici, nad djecom, ženama i starim ljudima tretirana su kao prekršaji, a samo u rijetkim slučajevima kao krivično djelo. Zdenka Popović, naglasila je da su i ranije definisane hitne mjere - da se potvrde međunarodni regionalni ugovori koji štite prava žena, djevojčica, starih itd.; da se usvoje i sprovedu zakoni kojima se ukida nekažnjivost nasilja nad ženama, djecom itd.; da se izrade nacionalni i lokalni planovi za okončanje nasilja nad ženama; da pravda bude dostupna svima onima koji su u problemu doživljavanja nasilja; da se obučavaju pružaoci frontalnih usluga: policija, advokati, sudije, zdravstveni i socijalni radnici, kako bi se osiguralo poštovanje standarda; da se unaprijedi ekonomsko osnaživanje žena; da se angažuju mediji u formiranju javnog mnjenja; kao i da se sredstva koja se nalaze u fondu UN-a namijenjena za finansijsku podršku na nacionalnom nivou što više koriste. Polazeći od navedenog, konstatovala je da se u prethodnom periodu suštinski nijesmo

borili da, koliko možemo, zaustavimo nasilje u porodici kada su u pitanju žene, djeca i stari ljudi, što znači da nemamo suštinsko rješenje, već deklarativnu priču, deklarativno zalaganje. Mišljenja je da će pooštrene kazne doprinijeti da se suzbije nasilje i promijeni svijest i da poslanici treba da izvrše snažan pritisak na sve institucije sistema kako bi vratili povjerenje žrtava nasilja i svih građana Crne Gore, da institucije sistema mogu da ih zaštite, jer nulta tolerancija na nasilje je mjera civilizovanog društva.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić, polazeći od rasprave, saopštila je da su Analizom Vrhovnog suda obuhvaćeni i podaci o žrtvama, koji uključuju njihov pol i životnu dob. Podatak o 90% oštećenih lica ženskog pola i 9,1% muškog pola, ukazuju da su djevojčice više izložene riziku kriminaliteta ove vrste. U strukturi oštećenih maloljetnih lica značajno preovladavaju djeca, odnosno lica koja nijesu navršila četrnaest godina života. U ulozi oštećenog-djeteta se najčešće javljaju lica u starosnoj dobi između 10 i 14 godina života (72,7%). Maloljetnici se u manjoj mjeri pojavljuju kao oštećeni krivičnim djelima protiv polne slobode (27,3%).

Članica Odbora Danijela Đurović, tražila je pojašnjenje u vezi sudske prakse u primjeni zakonskih kazni za krivična djela protiv polne slobode, a koja se tiču zaštite djece i nemoćnih lica, kao i da li i na koji način tužilaštvo kvalifikuje takva djela. Tokom diskusije istakla je problem stigmatizacije žrtve, jer praksa pokazuje koliko su žrtve stigmatizovane u odnosu na počinioce. S tim u vezi dovodi se u pitanje i uloga medija u objavljivanju takvih slučajeva, jer objavljivanjem identiteta žrtve mogu da se prodube traume žrtve. Mišljenja je da kada su ovakvi slučajevi u pitanju uključivanje socijalne službe treba da na većem nivou..

Članica Odbora Suzana Pribilović, tokom diskusije, saopštila je da podržava predloženo rješenje o pooštavanju kazni, ali da ima dilemu da li će se povećanjem kaznenog raspona za krivična djela protiv polne slobode riješiti problem i da li će izvršilac krivičnog djela dobiti zakonski minimum ili će dobiti najveću kaznu, jer u Krivičnom zakoniku postoji institut ublažavanja kazne. Ukazala je na postojeću praksu ublažavanja kazne počinioциma ovih krivičnih djela koju treba razmotriti i naći mehanizam da se za ova krivična djela propisuju strožije kazne. Mišljenja je da se ovim izmjenama neće postići cilj, a to je da se zaštite djeca i lica sa smetnjama u razvoju od svih krivičnih djela koja se tiču njihovih prava i njihove zaštite. Ovim pitanjem se treba sistemski pozabaviti i zakon mijenjati uz učešće stručne javnosti, što ovdje nije urađeno, jer ovo je problem sa kojim se moramo kao društvo baviti i naći adekvatno rješenje. U prethodnom periodu u ovoj oblasti urađeno je mnogo, ali nesporno je da nijedno demokratsko društvo ovaj problem nije riješilo i ostaje i dalje izazov današnjeg vremena.

Poslanica Daliborka Pejović, postavila je pitanje – da li se na pravi način sagledao kapacitet Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i da li postoji mogućnost da se razmatra i ovaj koncept zakonskog rješenja s obzirom da analize koje su radili UNICEF, UNDP i brojne nevladine organizacije govore u prilog činjenici da tu postoji pravna praznina koja sudijama ne daje dovoljno prostora i dovoljno mehanizama da u potpunosti i na adekvatan način primijene zakonsku normu. Ne postoji element besplatne pravne pomoći kroz krivičnu odgovornost kada su u pitanju žrtve nasilja. Takođe, treba voditi računa i o tome da kada su u pitanju krivična djela koja učine maloljetna lica onda se obično određuje državni tužilac za maloljetnike, a kada su u pitanju krivična djela gdje su žrtve djeca onda se državni tužilac određuje prema počinioци. To su u većini slučajeva punoljetna lica i tu postoji disproporcija. Rezultati analiza pokazuju da su žrtve - djeca najviše u problemu da prijavljuju nasilje, da budu proaktivne, da učestvuju u tome. Činjenica je da uvijek kažu da im niko ne vjeruje ili ih je strah da se neće vjerovati. Dakle, poseban fokus je upravo na sveobuhvatnost ovog zakona, jer se on odnosi samo na pristup sudu a ne na pristup drugim državnim organima koji odlučuju o pravima djeteta po raznim osnovama. Potrebna je podrška na svim nivoima i zato insistira da se obavezno sagledaju kapaciteti ovog zakona i ako je moguće da se unaprijede.

U datom odgovoru državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović, je saopštio da je jedan od važnih segmenata, u posljednjih nekoliko mjeseci, u okviru Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, kampanja koju zajednički sprovode sa partnerima u cilju poboljšanja zakonodavnih normi i okvira iz oblasti Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i da očekuju da će kampanja pomoći svima da se kroz adekvatno normiranje, ali i kroz adekvatnu primjenu ovog zakona

zaštite lica o kojima je govorila poslanica Pejović. Osim toga, radi se i na izmjenama Zakona o krivičnom postupku.

Vršilac dužnosti generalnog direktora Direktorata za krivično i građansko zakonodavstvo Božidar Čarmak, saopštio je da su izmjene ovog zakona inicirane zbog događaja gdje je bilo važno promptno djelovati s obzirom na sve društvene okolnosti i reakciju javnosti. Sa kriminološkog aspekta, svako krivično djelo odnosno svaka radnja izvršenja krivičnog djela bila ona rasvijetljena ili ne izaziva određeni afekt u javnosti i naročito kod žrtve. Međutim, kapaciteti Krivičnog zakonika i pravosuđe u svemu tome imaju snažno mjesto, ali i dalje organičeno mjesto. Kapaciteti Krivičnog zakonika su ograničeni. Imamo najtežu propisanu kaznu zatvora od trideset do četrdeset godina i maksimalnu kaznu zatvora od dvadeset godina, i to su kapaciteti našeg krivičnog sistema i ako stalno povećavamo tu granicu doći će do zasićenja tog sistema i do straha sudija da primijene taj osnov za inkriminaciju jer odgovornost postaje znatno veća. Između ostalog, saopštio je da ublažavanje kazni zavisi od kaznenog raspona. Kad ublažavanje postoji ono ima svoj određeni efekat i kad se te ublažene kazne izdaju u kriminološkom smislu. Sistemski odgovor je da je humanizacija penalnog tretmana dala dobre efekte. U osvrtu na uporedna iskustva istakao je primjer Austrije gdje je dosta dobro riješen problem kriminaliteta iako kazne nijesu tako drakonske kao u nekim drugim zemljama, gdje to u određenoj mjeri može biti izraz nemoći sistema. Naglasio je, da je bolje da obezbijedimo da kazna bude izvjesna i da damo sistemski odgovor, što ne dovodi u pitanje predložene izmjene jer su one upućene prema najosjetljivijim kategorijama. Praksa bi trebalo da prati zakonodavca, a ne da zakonodavac pokušava da reaguje zbog prakse. Krivično zakonodavstvo je posljednja mjera odbrane društva i prekršajne sankcije mogu biti snažna mjera odvratanja ako se sprovede pred prekršajnim sudovima i ako oni daju dobre rezultate.

Članica Odbora Vesna Pavićević, polazeći od rasprave, iskazala je mišljenje da se ovim Predlogom zakona moralo definisati da počinioci ovih krivičnih djela ne podliježu uslovnom otpustu, bez obzira na to koliko su se dobro vladali u zatvoru, koliko su se rehabilitovali i kolika je pretpostavka da više neće počinuti to krivično djelo.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić, ukazala je na podatak da su muškarci u 97% slučajeva počinioci seksualnog nasilja nad maloljetnicima u Crnoj Gori i da je to ono što nas obavezuje da apel bude upućen ka muškarcima. U završnoj riječi podržala je inicijativu da treba ojačati Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći kako bi se marginalizovanim grupama i svima onima čiji se glas ne može čuti, omogućilo da stignu do pravde.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno podržao Predlog zakona i predložio Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore

Druga tačka – Donošenje odluke o konsultativnom saslušanju na temu „Rodno odgovorno budžetiranje

Odbor je na inicijativu predsjednice Odbora Božene Jelušić, jednoglasno odlučio da se održi konsultativno saslušanje na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“. U cilju prikupljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja Odbor je, na konsultativno saslušanje pozvao: mr Milojka Spajića, ministra finansija i socijalnog staranja, mr Jakova Milatovića, ministra ekonomskog razvoja, mr Aleksandra Stijovića, ministra poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, prof.dr Vesnu Bratić, ministarku prosvjete, nauke, kulture i sprotu i dr Jelenu Borovinić Bojović, ministarku zdravlja. Inicijativu za održavanje konsultativnog saslušanja obrazložila je predsjednica Odbora Božena Jelušić. Konsultativno saslušanje će se održati 25.oktobra 2021. godine.

Treća tačka – Tekuća pitanja

Predsjednica je informisala članove/ice Odbora da je:

- 4.oktobra Odbor dao saopštenje na web sajtu Skupštine kojim najoštrije osuđuje slučajeve nasilja nad ženama i djevojčicama koju su potresli crnogorsko društvo;

- 30. i 29. septembra Odbor u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao dvije jednodnevne radionice – za poslanike/ce i zaposlene u Službi Skupštine. Radionice su organizovane u cilju izgradnje kapaciteta i procedura za realizaciju rodni procjena u svim fazama kreiranja i usvajanja zakona, politika i drugih akata. Radionice su održane u Podgorici, a vodile su ih ekspertkinje Vesna Rajković-Nenadić i Olivera Komar. Rad radionice (za poslanike/ce) odvijao se u okviru panela: „Zakonski okvir za rodnu ravnopravnost“, „Koraci u orodnjavanju zakonodavstva“, „Konkretne aktivnosti u orodnjavanju predloga zakona“, „Instrumenti za ocjenu rodne senzitivnosti u zakonodavstvu“, „Rodno odgovorno budžetiranje kao primjer rodno senzitivne fiskalne politike države“, „Orodnjavanje politika na lokalnom nivou“, „Orodnjavanje politika na lokalnom nivou“. U radu radionice učestvovala su: predsjednica Odbora i članice Odbora – Jelena Božović, Tamara Vujović, Suzana Pribilović, Danijela Đurović i Zdenka Popović, predsjednica Odbora za antikorupciju Daliborka Pejović.

Rad radionice (za zaposlene) odvijao se u okviru panela; „Zašto je važna rodna ravnopravnost“, „Koraci u orodnjavanju zakonodavstva“, „Konkretne aktivnosti u orodnjavanju predloga zakona“, „Instrumenti za ocjenu rodne senzitivnosti u zakonodavstvu“, „Rodno odgovorno budžetiranje kao primjer rodno senzitivne fiskalne politike države“. U radu radionice učestvovala su: savjetnice u sekretarijatima – Odbora za rodnu ravnopravnost, Ustavnog odbora, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, Odbora za bezbjednost i odbranu, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za antikorupciju, predstavnica Parlamentarnog instituta i predstavnica Budžetske kancelarije;

- 29. septembra učestvovala na multilateralnom sastanku Mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), na temu „Unapređenje položaja romske zajednice - Primjena regionalne deklaracije o integraciji Roma iz Poznanja“. Multilateralni sastanak organizovan je putem Zoom platforme. Razmijenjena su iskustva i znanja o implementaciji konkretnih ciljeva koji su dogovoreni u okviru Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu procesa proširenja EU (Deklaracija iz Poznanja);

- 20. septembra Odbor u saradnji sa Ambasadorom Ujedinjenih Arapskih Emirata u Crnoj Gori, organizovao, putem Zoom platforme, jednodnevnu radionicu na temu „Osnaživanje žena“. Tokom radionice razmijenjena su iskustva i primjeri najbolje prakse o ovoj značajnoj temi, sa posebnim akcentom na ulogu parlamenata u osnaživanju žena i postizanju rodne ravnopravnosti. Razmijenjena su iskustva na temu značaja rodno odgovornog budžetiranja, uloge žena u javnoj upravi, Ženskog parlamentarnog kluba. U radu radionice učestvovali/e su član/ice Odbora: Maksim Vučinić, Vesna Pavićević i Suzana Pribilović i predstavnici/ce Nacionalnog Savjeta Ujedinjenih Arapskih Emirata;

-14-15. septembra učestvovala na Prvoj međunarodnoj konferenciji žena u vanjskoj politici koja je održana u Skoplju. Na konferenciji koju je organizovalo Ministarstvo vanjskih poslova Republike Sjeverne Makedonije, učestvovali/e su diplomate/kinje i političari/ke zemalja Evrope i regiona, predstavnici/ce međunarodnih/ regionalnih organizacija UN, EU, NATO, SE, OEBS, RCC, predstavnici/e akademske zajednice, medija, privrednog i civilnog sektora. Govorila sam na panelu posvećenom značaju uloge parlamenata u ostvarivanju i unaprjeđenju rodne ravnopravnosti. Tokom izlaganja osvrnula sam se na položaj žena i na njihovo djelovanje u borbi za svoje mjesto u politici. Tokom konferencije razgovarano je o jačanju uloge žena u svim aspektima društvenog života, njihovom učešću u vanjskoj politici, te procesima donošenja odluka i pokretanju promjena. Takođe, razmatrane su i mogućnosti za unaprjeđenje njihove uloge u društvu u svojstvu aktivnih i konstruktivnih političkih aktera, potreba većeg uključivanja žena u poslovni sektor, kao i pitanja ekonomskog uticaja pandemije kovida-19 na žene. Poseban panel posvećen je ulozi i značaju parlamenata u unaprjeđenju rodne ravnopravnosti u društvu. *Tokom konferencije, usvojena je Zajednička deklaracija o uspostavljanju mreže žena diplomata Zapadnog Balkana*, koja će omogućiti bližu komunikaciju i razmjenu iskustava među ženama diplomatkinjama kako bi se osnažila uloga koju imaju i koju bi trebalo razvijati u vanjskoj politici regiona.

-10. septembra sa predsjednikom Odbora za ljudska prava sastala sam se sa specijalnom izjaviteljkom UN-a o prodaji i seksualnom iskorišćavanju djece, uključujući dječju prostituciju, dječju pornografiju i proizvodnju materijala o seksualnom zlostavljanju djece Mamom Fatimom Singhateh.

- 10. septembra učestvovala sam na radionici koju su u saradnji sa Ministarstvom finansija i socijalnog staranja organizovali Sekretarijat Savjeta za konkurentnost i Ministarstvo ekonomskog razvoja, na temu: "Dijalog o uvođenju rodno odgovornog budžetiranja u Crnoj Gori". Razmijenjena su mišljenja o trenutnom stanju i planiranim aktivnostima na stvaranju preduslova za povoljnije poslovno okruženje i ekonomsko osnaživanje žena, kao i mogućnostima doprinosa učesnika sistemskom uvođenju rodno odgovornog budžetiranja u budžetski sistem Crne Gore.

- 20. avgusta učestvovala sam u radu Međuparlamentarne Plenarne skupštine Kopenhagena 2021. o stanju globalne LGBTI+ zajednice, koja je održana u Palati Christiansborg, sjedištu danskog parlamenta „Folketinget“. Interparlamentarna plenarna skupština je održana u okviru Foruma za ljudska prava Kopenhagen 2021. Sa predstavnicima/cama iz regiona i predstavnicima/cama Zeleni Evrope razmijenila sam iskustva na temu stanje ljudskih prava LGBTI+ osoba u Crnoj Gori i susrela se na marginama skupa sa predsjednikom Islanda, zemlje koja je napravila značajan iskorak u ovom pravcu i koji je bio počasni govornik na Plenarnoj skupštini. Na zasjedanju su učestvovali/le predstavnici/ce iz parlamenata Slovenije, Hrvatske, Makedonije i Crne Gore. Za LGBTI+ prava kao temeljna ljudska prava se posebno zalažu partije okupljene oko Zelenih Evrope, čiji su brojni predstavnici učestvovali kako u radu plenarne skupštine tako i posebnih grupa aktivista. U brojnim obraćanjima parlamentaraca/ki tokom skupštine jasno je označeno da je borba za LGBTI+ prava dio borbe za ljudska prava.

-26-28.jula članica Odbora Jelena Božović učestvovala je na Drugoj godišnjoj konferenciji Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), koju je organizovala Vestminsterska fondacija za demokratiju HUGEN mreže na Kopaoniku u Republici Srbiji. Konferencija na temu „Jačanje uloge parlamenata u zaštiti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u periodima krize“ je dio aktivnosti Vestminsterske fondacije za demokratiju i Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana koji se realizuju u okviru Programa podržanog od strane Ministarstva vanjskih poslova Norveške koji implementira Vestminsterska fondacija za demokratiju u periodu od aprila 2019. do novembra 2021. Na Konferenciji su učestvovali predstavnici odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost iz parlamenata Zapadnog Balkana, predstavnici institucija ombudsmana iz država Zapadnog Balkana, kao i eksperti za ljudska prava, rodnu ravnopravnost, parlamentarni nadzor i post-zakonodavni nadzor iz Ujedinjenog Kraljevstva.

Sjednica je završena u 11 sati i 30 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković, s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Božena Jelušić, s.r.